

UPPSALA
UNIVERSITET

BESLUT

2024-01-30 Dnr UFV 2023/2065

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Box 256
751 05 Uppsala

Besöksadress

Dag Hammarskjölds väg 7

Handläggare

Anne-Sophie Fröjmark

Telefon

018-471 49 55

www.uu.se

anne-sophie.frojmark@uu.se

Yttrande på slutbetänkandet En ny myndighetsstruktur för finansiering av forskning och innovation (SOU 2023:59)

Beslut

Härmed beslutas

- att Uppsala universitet överlämnar bifogat yttrande som sitt svar.

Bakgrund

Uppsala universitet har beretts möjlighet att inkomma med yttrande på slutbetänkandet En ny myndighetsstruktur för finansiering av forskning och innovation (SOU 2023:59).

Remissvaret har utarbetats efter inhämtande av synpunkter från de tre vetenskapsområdena, universitetsförvaltningen, universitetsbiblioteket, kårsamverkan och nämnden för forskningsinfrastruktur. Betänkandet har även diskuterats i Konsistoriet och vid ett rektorsseminarium öppet för alla universitetets anställda.

Beslut i detta ärende har i rektors frånvaro fattats av undertecknad prorektor i närvaro av universitetsdirektör Caroline Sjöberg, efter föredragning av enhetschef Anne-Sophie Fröjmark. Närvarande därutöver var Uppsala studentkårs ordförande Anton Sánchez Sulejmani.

Coco Norén

Anne-Sophie Fröjmark

UPPSALA
UNIVERSITET

Box 256
751 05 Uppsala

Besöksadress

Dag Hammarskjölds väg 7

Handläggare

Anne-Sophie Fröjmark

Telefon

018-471 49 55

www.uu.se

anne-sophie.frojmark@uu.se

YTTRANDE

2024-01-30 Dnr UFV 2023/2065

Utbildningsdepartementet

u.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande på slutbetänkandet En ny myndighetsstruktur för finansiering av forskning och innovation (SOU 2023:59)

Uppsala universitet har beretts möjlighet att inkomma med yttrande på slutbetänkandet En ny myndighetsstruktur för finansiering av forskning och innovation (SOU 2023:59).

Inledningsvis sammanfattas Uppsala universitets viktigaste synpunkter. I efterföljande avsnitt görs en genomgång av utredningens förslag för att uppfylla dess formulerade målkriterier.

Uppsala universitets viktigaste synpunkter

- Uppsala universitet välkomnar att regeringen låtit utreda den statliga organisationen för extern forsknings- och innovationsfinansiering. Excellent forskning är myllan där oväntad kunskap och nya innovationer växer fram. Forsknings- och innovationsfinansiering är således avgörande både för Sverige som kunskapsnation och för Sveriges välfärd.
- Uppsala universitet delar utredarens reflektioner om att basanslaget för forskningen behöver stärkas och att myndighetsformen för universitets och högskoleväsendet bör reformeras. Detta skulle säkra lärosätenas möjlighet till strategiska beslut samt deras förmåga att snabbt svara på utmaningar och vidmakthålla den svenska forskningens stabilitet och konkurrenskraft.
- Uppsala universitet anser att utredningens problembeskrivning att svensk forskning har en svag kvalitetsutveckling i förhållande till resurstillskotten inte stämmer. Statliga FoU-medel till sektorn har förvisso ökat, men samtidigt har årliga statliga lönekostnader i princip ökat med motsvarande omfattning. Vidare har universitetet analyserat kvalitetsutvecklingen av svensk forskning och analysen visar att den står sig väl i internationell konkurrens.
- Uppsala universitet är kritisk till att utredningen saknar en analys av befintliga forskningsfinansiärers verksamhet och anser att förslagen inte kommer leda till lösningar på problembeskrivningarna. Det är istället en överhängande risk att förutsättningarna för de många delar i dagens system som fungerar väl raderas eller kraftigt försämras, vilket skulle innebära negativa

konsekvenser för svensk forskning och innovation. En mer gedigen analys hade kunnat leda till att utredningens förslag hade fokuserats på direkta åtgärder för att förbättra och reformera befintligt system.

- Uppsala universitet är kritisk till den stärkta politiska styrningen som utredningens förslag öppnar för. Genomförs förslagen enligt förslag skulle det innebära minskad akademisk frihet, vilket står i strid med utredningens första identifierade mål *värna om den fria forskningen*.
- Uppsala universitet är kritisk till utredningens förslag att lägga hela ansvaret för internationella samarbeten, inklusive samtliga EU-program, på myndigheten för strategisk forskning och samtidigt föreslå att dagens samordningsfunktion mellan de statliga forskningsfinansiärerna (EU-Sam) läggs ner. Förslaget innebär en risk för att internationella samarbeten på andra områden än strategisk forskning och innovation försvagas. I synnerhet skulle det svenska deltagandet i Europeiska forskningsrådet (ERC) försvåras vilket inte gynnar Sveriges ambition att öka EU-finansiering av svensk forskning.
- Uppsala universitet anser inte att något i utredningens förslag bidrar till att förbättra förutsättningarna för och tillgång till nationell forskningsinfrastruktur eller ökad samordning av digital forskningsinfrastruktur. Sverige behöver skyndsamt ta fram en nationell strategi och långsiktig finansieringsmodell för forskningsinfrastrukturer samt samordna nationell digital forskningsinfrastruktur.

Övergripande generella synpunkter

Inledningsvis beskriver utredningen att Sverige har ett internationellt sett välfungerande system för forskning och innovation med många styrkor, såsom en hög vetenskaplig produktion. Sverige är ett av de länder i världen som investerar mest i forskning och innovation som andel av BNP och rankas återkommande som ett av världens mest innovativa länder. Men även välfungerande system har brister och det finns delar som kan utvecklas och förbättras. Uppsala universitet har vid tidigare utredningar¹

¹ Remissvar på SOU 2021:65 Stärkt fokus på framtidens forskningsinfrastruktur, SOU 2020:59 Ett effektivare innovationsstöd vid universitet och högskolor, SOU 2019:6 Styrning och resursutredningen.

och inspel² påpekat och lämnat förslag på lösningar av vissa problem och utmaningar med dagens system.

Ambitionen med utredningen är god, men det är en svaghet att utredningsdirektivet inte omfattar analys av befintliga statliga forskningsfinansiärers verksamhet. Det medför tyvärr att utredningens analysunderlag förefaller bristfälliga och utgör således svag grund för de omfattande förändringar som föreslås.

Utredningen har utifrån en genomgång av samtliga utlysningar av medel och en enkätundersökning identifierat sex huvudproblem med dagens system. Utifrån huvudproblemen har utredningen formulerat sju målkriterier gällande en möjlig framtida organisation för extern statlig finansiering av forskning och innovation. Nedan kommenterar Uppsala universitet de av utredningen föreslagna målkriterierna, samt huruvida universitetet anser att utredningens förslag uppfyller dem.

Värna den fria forskningen (mål 1), och Säkra den kunskap och innovationsförmåga som krävs för att lösa samhällets utmaningar och bidrar till näringslivets konkurrenskraft (mål 3)

Uppsala universitet anser att utredningens förslag har en stark slagsida mot innovation samt utmanings- och missionsdriven forskning, i stället för ökat utrymme för förutsättningslös och forskarinitierad forskning. Många studier visar att forskargrupper som bedriver fri, nyfikenhetsdriven forskning genererar huvuddelen av de banbrytande resultat vilka öppnar nya forskningsområden samt resulterar i samhällsomdanande framsteg och innovationer. Mål och samhällsbehov må formuleras av yttre aktörer, men forskningens riktning måste styras av forskarna själva i en fri akademisk kontext. Vid fördelningen av forskningsmedel bör således hög kvalitet vara styrande, och det är forskarkollegiet som bör identifiera relevanta forskningsfrågor. Det finns en övertro i utredningen på att politiker kan förutsäga vilken forskning som leder till tillämpningar inom specifika samhällsutmaningar, vilket är motsägelsefullt med utredningens fokus på komplexa samhällsutmaningar.

Uppsala universitetet är kritisk till den ökade politiska styrning som utredningen öppnar för. Utredningen skriver att den nya myndighetsstrukturen gör det enklare för regeringen att på en övergripande nivå styra riktningen på forsknings- och innovationspolitiken. Detta avspeglas i förslaget både genom utformningen av besluts- och beredningsstrukturer men också genom beräkningarna att den totala andelen av medel för fri forskning kommer att

² Uppsala universitets inspel till regeringens forsknings- och innovationspropositioner.

minska. Om utredningens förslag genomförs skulle det motverka utredningens syfte – att förbättra villkoren för svensk forskning och innovation – vilket står i strid med det första prioriterade målet *Värna den fria forskningen*. För att säkra den statliga forskningsfinansieringens kvalitet så anser Uppsala universitet att det måste finnas bred forskarrepresentation i forskningsfinansierande myndigheter.

Lärosätenas basanslag, fria projektmedel samt långsiktiga och ämnesmässigt breda satsningar där medel fördelas i öppen konkurrens utifrån kvalitetsindikatorer, ger goda möjligheter till att bygga upp konkurrenskraftiga och internationellt starka forskningsmiljöer. Det ger, i sin tur, utrymme för både grundforskning och tillämpad forskning kopplad till samhällsutmaningar samt en flexibilitet som inte går att uppnå när medel binds upp i många riktade satsningar som exempelvis skedde i den senaste forsknings- och innovationspropositionen (prop. 2020/21:60).

Stimulera internationellt konkurrenskraftig och banbrytande forskning (mål 2)

Uppsala universitet anser att utredningens problembeskrivning *svensk forskning har en svag kvalitetsutveckling i förhållande till resurstillskotten* är felaktig. Universitetets egna analys visar snarare att svensk forskning står sig väl i internationell konkurrens. Utredningens argument att statliga FoU-medel under perioden ökat från 33 till 43 miljarder kronor under perioden 2015-2022 stämmer förvisso, men i förhållande till den totala statsbudgeten har andelen FoU-medel i själva verket legat stabilt sedan 2010. De ökade intäkterna till sektorn motvarar i princip ökade kostnader i form av de årliga statliga löneökningarna, vilket talar emot argumentet att sektorn fått ett reellt resurstillskott.

För att mäta kvalitetsutveckling av svensk forskning har utredningen använt en genomsnittlig andel högciterade (topp 10 %) publikationer för sex olika vetenskapsfält. Uppsala universitet anser inte att detta är tillräckligt för att mäta excellens och har som kvalitetsmått istället valt att analysera både antal samt andel högciterade (topp 1 %) publikationer³ under perioden 2013-2022 och då framträder en annan bild av kvaliteten av svensk forskning. Kinas framväxt är mycket påtaglig och landet har under perioden blivit världsledande i antal högciterade (topp 1 %) publikationer. Samtidigt är andelen av alla kinesiska publikationer som ligger bland de högciterade (topp 1 %) på samma nivå som Storbritannien, högre än Tyskland och Frankrike samt betydligt högre än USA som numera ligger under världsgenomsnittet. Analys av de nordiska länderna och Nederländerna visar ett lägre antal högciterade (topp 1 %)

³ Data från Web of Science/Clarivate.

publikationer än de fem länderna beskrivna ovan, men andelsmässigt befinner sig samtliga över Kina och Storbritannien. Antalet publikationer med svenska forskare har ökat med 39 % från 2013 till 2022 och antalet högciterade publikationer (topp 1 %) har ökat med 49 % under samma period. Sverige har 2022 en högre andel högciterade (topp 1 %) publikationer än Norge, men det finns ingen statistiskt signifikant skillnad vid jämförelse med Danmark, Finland och Nederländerna.

Sammanfattningsvis är Uppsala universitet inte enig med utredningens problembeskrivning att kvalitetsutvecklingen av svensk forskning är svag i förhållande till resurstillskotten. Universitetets analys visar på motsatsen och särskilt när den kinesiska undanträngningseffekten beaktas. Problembeskrivningen ska således inte användas som argument för att genomföra utredningens förslag.

Bidra till forskning som ger förutsättningar för forskningsanknuten utbildning och livslångt lärande (mål 4)

Uppsala universitet stöder utredningens förslag som understryker behovet av anknytning mellan forskning och högre utbildning. Högre utbildning är avgörande för Sveriges kompetensförsörjning inom alla områden, och en viktig del i Sveriges samhällsutveckling och konkurrenskraft. Under lång tid har ersättningen till högre utbildning urholkats, vilket har lett till färre lärarledda undervisningstillfällen generellt, och en markant minskning av laborativa inslag, fältstudier och färdighetsträning. Med dagens nivåer på ersättningsbeloppen är det en utmaning för lärosätena att erbjuda utbildning med hög kvalitet.

Utredningen föreslår att beviljade forskningsmedel ska kunna användas för utveckling av utbildning. Uppsala universitet anser att ett sådant förslag måste åtföljas av möjligheten att använda utbildningsanslag för att utveckla forskningsfrågor, annars riskerar forskningsanslaget att urholkas. Universitetet anser dock att det finns bättre sätt att stärka den forskningsanknutna högre utbildningen. Dels genom att lärosätenas produktivitetsavdrag ses över, eftersom högre utbildning inte kan effektiviseras på annat sätt än genom minskad lärartid för studenter. Dels att ersättningsbeloppet per student måste höjas för att säkerställa utbildningens kvalitet.

Vidare anser Uppsala universitet att regeringen snarast bör göra en översyn av Akademiska hus avkastningskrav och införa en övre gräns på

avkastningen. Det är inte rimligt att en betydande andel av medel avsedda för forskning och utbildning används för lokaler⁴.

Ge goda förutsättningar för internationella samarbeten som stärker svensk forskning och innovation (mål 5)

Sverige klarar sig inte utan internationella samarbeten. Vårt land är exportberoende och vår framgång bygger på handel och relationer – även inom universiteten. Forskningsuniversitetet befinner sig på en global arena, och utan internationella samarbeten blir en stor del av svensk forskning marginaliserad.

Det tycks därför både märkligt och inte strategiskt att ge den föreslagna Myndigheten för strategisk forskning ansvaret för Sveriges samtliga internationella samarbeten, inklusive samtliga EU-program och samtidigt föreslå att dagens samordningsfunktion mellan de statliga forskningsfinansiärerna (EU-Sam) läggs ner. Förslaget innebär en risk att internationella samarbeten på andra områden än strategisk forskning och innovation försvagas, och att det svenska deltagandet i Europeiska forskningsrådet (ERC) skulle försvåras och detta gynnar inte Sveriges ambition att öka EU-finansiering av svensk forskning. Goda förutsättningar för internationella samarbeten kräver långsiktighet vilket riskerar att försämrars om ansvaret ligger hos en politiskt styrd myndighet.

Istället förordar Uppsala universitet en fördelning av ansvaret för internationella samarbeten, inklusive EU-samarbeten, mellan myndigheterna inom deras respektive verksamhetsområden. Det samordningsbehov som då uppstår framstår som enklare att hantera än det föreslagna samarbetet under Myndigheten för strategisk forskning.

Gällande goda förutsättningar för internationella samarbeten för att stärka svensk forskning och innovation, så är Uppsala universitet kritisk till utredningens totala avsaknad av en diskussion om var och hur framtida svensk utvecklingsforskning ska bedrivas. SIDA och VR har framgångsrikt finansierat utvecklingsforskning under lång tid och Sverige har länge varit en ledande nation internationellt. En besparing på utvecklingsforskning drabbar samländerna, men framför allt Sverige – kanske för all framtid – och besparingen gör oss alla fattigare. Detta är skadligt för svensk forskning och innovation, men får också konsekvenser för Sveriges relationer med samländers- och handelspartners i dessa låg- och medelinkomstländer där Ryssland och Kina istället utökar sitt

⁴ 2022 gjorde Akademiska hus en vinst med 5,1 mdkr varav nästan 2,9 mdkr tillföll statskassan. Det ska jämföras med att Vetenskapsrådet beviljade projektbidrag för fri forskning om cirka 2,6 mdkr samma år.

inflytande. Uppsala universitet anser att det omgående måste göras klart var utvecklingsforskning ska hanteras och administreras i framtiden.

Ge tydlig riktning, agera proaktivt och öka förmågan till prioriteringar i det svenska systemet för forskning och innovation (mål 6)

Uppsala universitet har tidigare framhållit brister i dagens system gällande hantering av nationell forskningsinfrastruktur⁵. Frågorna står högt på den nationella agendan och för att Sverige ska kunna svara upp mot Lund-deklarationen⁶ är det avgörande att hantering av nationell forskningsinfrastruktur och samordning av digital forskningsinfrastruktur förbättras avsevärt.

Utredningens förslag öppnar för långsiktig finansiering av storskalig forskningsinfrastruktur, vilket Uppsala universitet välkomnar. Utöver det anser inte universitetet att något i utredningens förslag bidrar till att förbättra förutsättningarna för och tillgång av nationell forskningsinfrastruktur eller ökad samordning av digital forskningsinfrastruktur.

Uppsala universitet anser att Sverige omgående behöver en övergripande nationell strategi för forskningsinfrastruktur, som tydliggör ansvarsfördelning, prioriteringar och långsiktig finansiering. Denna bör tas fram i samråd mellan lärosäten, forskningsfinansiärer, representanter från regioner och näringsliv. Den svenska definitionen av forskningsinfrastruktur bör utgå från EU-kommissionens⁷, vilket inkluderar behov från forskningsområden som i dagsläget faller utanför Vetenskapsrådets snävare definition, exempelvis samlingar och arkiv.

Universitetet anser även att begreppet investering bör vidgas till att inkludera uppbyggnad och vidareutveckling av forskningsinfrastruktur. Det skulle möjliggöra finansiering av forskningsinfrastrukturer inom forskningsområden där uppbyggnad ofta består av annat än rena investeringar, såsom prov- eller datainsamling och teknikutveckling.

För att skapa en långsiktig finansieringsmodell för forskningsinfrastruktur anser Uppsala universitet att konventionsbundna och stora internationella engagemang bör valutasäkras. Nuvarande förhållanden utarmar Vetenskapsrådets förmåga att finansiera nationell forskningsinfrastruktur vilket leder till att lärosätena tvingas ta en större del av kostnaden. Det får

⁵ Remissvar på SOU 2021:65 Stärkt fokus på framtidens forskningsinfrastruktur och inspel till regeringens forsknings- och innovationspropositioner.

⁶ Lund Declaration on Maximising the Benefits of Research Data.

⁷ Förordning nr 651/2014 av den 17 juni 2014.

YTTRANDE

2024-01-30 Dnr UFV 2023/2065

i sin tur stora konsekvenser för lärosätenas möjlighet att finansiera lokala, små och medelstora forskningsinfrastrukturer.

Stora nationella åtaganden⁸, som per definition är långsiktiga och av särskilt nationellt intresse, bör finansieras direkt från staten via Vetenskapsrådet. Andra nationella forskningsinfrastruktursatsningar som finansieras av Vetenskapsrådet bör ges större långsiktighet och istället regelbundet utvärderas samt avvecklas om de inte uppfyller uppställda krav. Nya behov av forskningsinfrastruktur bör däremot fortsatt söka finansiering i konkurrens via regelbundna utlysningar.

Forskningsinfrastrukturer som sker i samverkan med parter utanför akademien, faller idag ofta utanför forskningsfinansiärernas uppdrag och dessa bör beredas möjlighet till extern statlig finansiering. Genom att underlätta för samverkan mellan akademi och omgivande parter kan Sverige stärka sin position som innovationsland.

Utredningen är ännu ett initiativ som inte tar ett samlat grepp om frågan om utförare av nationell digital infrastruktur för högre utbildning och forskning. Ansvar för digital infrastruktur för forskning är uppdelat på många aktörer med olika huvudmän för respektive verksamhet⁹. Förutom samordning mellan centrala funktioner, behövs nationell samordning av samarbeten på internationell nivå och kopplingar till internationella infrastrukturer. Ett område i särskilt behov av samordning är känsliga data, både känsliga personuppgifter och data som innehåller upphovsrättsskyddat material.

Organisationer som idag agerar kraftfullt när det gäller att stötta sektorns digitalisering är ofta samverkansorganisationer, såsom nederländska SURF eller engelska JISC. Uppsala universitet anser, precis som lyftes i remissvaret på betänkandet Stärkt fokus på framtidens forskningsinfrastruktur (SOU 2021:65), att regeringen omgående ska inrätta en myndighet för digital forskningsinfrastruktur. Behov av digital infrastruktur för högre utbildning bör även ingå. Myndigheten ska ha ett explicit uppdrag att samverka med lärosätena, som tar stort ansvar för att driva digital forskningsinfrastruktur, för att säkerställa att dess behov tillgodoses. Verksamheten bör organiseras i tre delar: tillgängliggörande, beräkning och lagring samt överföring. Lärosätena bör få stort inflytande i myndighetens styrelse och styrningen av de tre delarna.

⁸ SciLifeLab, MAX IV och ESS.

⁹ Exempelvis National Academic Infrastructure for Supercomputing (NAISS), Svenska universitetsdatanätverket (Sunet), Svensk nationell datatjänst (SND), Register Utiliser Tool (RUT)/Registeruppdraget, Microdata online access (MONA) och Nationell arkivdatabas (NAD).

Ett framtida forsknings- och innovations myndighetssystem som är enkel, tydlig och har låga administrativa kostnader för de som söker och de som erhåller medel (mål 7)

Uppsala universitet anser att utredningens bedömning att undvika krav på samfinansiering från lärosäten gällande forskningsmedel är klok. Nuvarande sam- och medfinansieringskrav undergräver lärosätenas förmåga till självständiga prioriteringar och dessutom driver ökade administrativa kostnader för alla inblandade.

Uppsala universitet välkomnar utredningens ambition att minska forskningsfinansieringens kostnader och att effektivisera det administrativa systemet för ansökningar om forskningsbidrag från statliga finansiärer. Dock anser universitetet att utredningens beräkning, om att nästan 300 årsverken kan frigöras inom lärosätena, vilar på en serie osäkra antaganden. Utredningen är också optimistisk gällande kostnaderna för att genomföra det omfattande förslaget om en ny myndighetsstruktur för finansiering av forskning och innovation.

Kommentarer

Kapitel 6.2.1 Förslag: en statlig finansieringsstruktur med tre myndigheter och kapitel 6.2.2 Förslag: en statlig finansieringsstruktur med två myndigheter

Avstyrker utredningens förslag om en statlig finansieringsstruktur med två respektive tre myndigheter (6.2.1) (6.2.2)

Uppsala universitet anser att ambitionen med utredningen är god, men att analysunderlagen förefaller bristfälliga och utgör en svag grund för de omfattande förändringar som föreslås. Utredningen saknar en analys av befintliga statliga forskningsfinansiärers verksamhet, risk- och konsekvensanalys för finansiering av forskning och innovation under övergångsperioden och en nyttokostnadsanalys. En mer gedigen analys hade kunnat leda till att utredningens förslag hade fokuserats på direkta åtgärder för att förbättra och reformera befintligt system.

Kapitel 6.4.1 Vetenskapsmyndigheten

Uppsala universitet anser att även välfungerande system har brister och det finns alltid delar som kan utvecklas och förbättras. Om utredningen hade omfattat analys av befintliga forskningsfinansiärers verksamhet torde deras problem och utmaningar identifierats och förslag hade kunnat fokuserats på direkta åtgärder för att förbättra systemet.

Uppsala universitet tillstyrker utredningens beskrivning om Vetenskapsmyndighetens uppgifter, men ser inga direkta förslag hur banbrytande forskning ska stödjas.

YTTRANDE

2024-01-30 Dnr UFV 2023/2065

Uppsala universitet tillstyrker utredningens förslag att en majoritet av styrelsen för Vetenskapsmyndigheten ska vara forskare, vilket säkrar prioritering och styrning från vetenskapssamhället, men vill också betona vikten av representation från relevanta externa aktörer.

Utredningen föreslår att det inom Vetenskapsmyndigheten ska finnas fyra vetenskapliga råd. Uppsala universitet anser att

- det är bra att forskning inom teknik blir ett eget vetenskapligt råd
- det måste klargöras vilket råd som ska hantera den kliniska forskningen
- veterinärmedicin ska inkluderas i det vetenskapliga rådet 2: Forskning inom medicin och hälsovetenskap
- det är tveksamt att forskning som tidigare fördelades på tre ämnesråd och kommittéer nu istället föreslås hanteras inom det vetenskapliga rådet 3: Forskning inom samhällsvetenskap samt humaniora och konst. En sådan omorganisation befaras inte i tillräcklig utsträckning förmå att beakta den konstnärliga forskningens särart, som kräver en annan struktur och beredning än humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning. Mot bakgrund av den svaga forskningsresurs som utbildningsvetenskap har i Sverige föreslår universitetet att utbildningsvetenskap behåller sitt eget vetenskapliga råd
- att utvecklingsforskning är viktigt för både Sverige och vår roll i världen, och det måste klargöras hur denna forskning ska finansieras och administreras.

Utredningen föreslår att det inom Vetenskapsmyndigheten ska finnas ett råd för storskalig forskningsinfrastruktur.

- Uppsala universitet anser inte att förslaget bidrar till *Långsiktigt stärkt finansiering och skarp prioritering av nationell infrastruktur.*
- Uppsala universitet avstyrker att en majoritet av ledamöterna ska utses av regeringen.
- Uppsala universitet välkomnar att utredningen lyfter frågan om behovet av ytterligare kompetenser för att hantera forskningsinfrastrukturfrågor. De kompetenser som lyfts fram är viktiga men de behöver inte finnas med i beslutande organ. Dock bör myndigheter se över vilka kompetenser som primärt behövs och på vilket sätt de skulle komma in i frågorna.
- Uppsala universitet tillstyrker förslaget att möjliggöra anslagsbeslut på 20 år för storskalig forskningsinfrastruktur i

YTTRANDE

2024-01-30 Dnr UFV 2023/2065

Sverige. Dock är begränsningen av storskalig forskningsinfrastruktur för snäv (med en undre gräns på 5 mdkr).

- Uppsala universitet anser att utredningen inte beaktat att många internationella forskningsinfrastrukturer har svenska noder och hur dessa ska hanteras. Rådet för storskaliga forskningsinfrastrukturer föreslås hantera internationella forskningsinfrastrukturer, medan nationell forskningsinfrastruktur föreslås hanteras i de vetenskapliga råden. I praktiken hänger de ihop.

Utredningen föreslår att det inom Vetenskapsmyndigheten ska finnas ett råd för digital forskningsinfrastruktur.

- Uppsala universitet anser inte att förslaget bidrar till att samordna digital forskningsinfrastruktur. I utredningens förslag sammanblandas rollerna att finansiera, koordinera samt tillhandahålla tjänster inom en och samma organisation.
- Uppsala universitet avstyrker att en majoritet av ledamöterna ska utses av regeringen.
- Uppsala universitet välkomnar att utredningen lyfter frågan om behovet av ytterligare kompetenser för att hantera frågor om digital forskningsinfrastruktur. De kompetenser som lyfts fram är viktiga men de behöver inte finnas med i beslutande organ. Dock bör myndigheter se över vilka kompetenser som primärt behövs och på vilket sätt de skulle komma in i frågorna.

Uppsala universitet anser inte att fördelningen av resurser mellan de tre föreslagna myndigheterna är väl underbyggd. Såsom utredningen beskriver så finansieras idag forskningsinfrastruktur inte bara av Vetenskapsrådet utan även av andra myndigheter som föreslås avvecklas. Utredningen berör inte heller grunderna för prioritering av medel mellan de tre finansieringsvägarna för forskningsinfrastruktur inom den föreslagna Vetenskapsmyndigheten. Storskalig forskningsinfrastruktur och digital infrastruktur får inte finansiellt tränga undan förutsättningarna för annan nationell forskningsinfrastruktur som i sin tur inte får tränga undan angelägen projektfinansiering. Uppsala universitet anser därför att ett råd med specifik infrastrukturkompetens är önskvärdt för att även fortsättningsvis utvärdera också måttligt stora nationella forskningsinfrastrukturer.

Kapitel 6.4.2 Myndigheten för strategisk forskning

Uppsala universitet anser att även välfungerande system har brister och det finns alltid delar som kan utvecklas och förbättras. Om utredningen omfattat analys av befintliga forskningsfinansiärers verksamhet hade problem och utmaningar identifierats och således hade förslag kunnat fokuserats på direkta åtgärder för att förbättra systemet.

YTTRANDE

2024-01-30

Dnr UFV 2023/2065

Universitetet anser att utredningen underskattat svårigheten som myndigheten kommer att stå inför, rörande styrning av dess verksamhet. Det kommer att ske via flera regleringsbrev och uppdrag från de myndigheter vars forskningsmedel flyttas.

Uppsala universitet avstyrker föreslaget att Myndigheten för strategisk forskning ska ha ansvar för implementering av Sveriges formella internationella samarbeten inom forskning och innovation, inklusive samarbeten inom EU. Universitetet anser att förslaget innebär en risk att internationella samarbeten på andra områden än strategisk forskning och innovation försvagas, och att det svenska deltagandet i Europeiska forskningsrådet (ERC) skulle försvåras.

Uppsala universitet ser en risk i att utöver ansvaret för alla internationella samarbeten föreslås Myndigheten för strategisk forskning också ansvara för en del andra centrala funktioner, som analysarbete och en central ansökningsportal. Myndigheten för strategisk forskning skulle kunna utvecklas till en supermyndighet med övergripande ansvar på flera av den svenska forskningens huvudområden, och därmed i praktiken överordnas de båda andra myndigheterna på ett sätt som skulle kunna missgynna forskningens självständiga utveckling givet den styrningsmodell som föreslagits myndigheten.

Uppsala universitet avstyrker, och är kritisk till, förslaget att Myndigheten för strategisk forsknings styrelse helt ska utses av regeringen. Förslaget ökar den politiska styrningen och innebär minskad akademisk frihet, vilket står i strid med utredningens första prioriterade mål *Värna den fria forskningen*. För att säkra den statliga forskningsfinansieringens kvalitet så anser Uppsala universitet att det bör finnas ledamöter utsedda av forskarsamhället i alla beslutande organ inom Myndigheten för strategisk forskning.

Kapitel 6.4.3 Innovationsmyndigheten

Uppsala universitet anser att även välfungerande system har brister och det finns alltid delar som kan utvecklas och förbättras. Om utredningen omfattat analys av befintliga forskningsfinansiärers verksamhet hade problem och utmaningar identifierats och således hade förslag kunnat fokuserats på direkta åtgärder för att förbättra systemet.

Uppsala universitet avstyrker förslaget att Innovationsmyndighetens styrelse helt ska utses av regeringen. Förslaget ökar den politiska styrningen och innebär minskad akademisk frihet, vilket står i strid med utredningens första prioriterade mål *Värna den fria forskningen*. Uppsala universitet anser att styrelsen skulle stärkas i sin roll om det i den också fanns en tydlig representation av forskare. Sverige bedöms återkommande vara bland de mest innovativa länderna i EU innovative scoreboard. Det är

viktigt att behålla positionen och att lägga till forskningsperspektivet skulle komplettera styrelsens stora bredd.

Kapitel 6.5.1 En formell grupp för strategisk samordning och gemensam systemstrategi

Tillstyrker, med viss reservation, utredningens förslag om en formell grupp för strategisk samordning och gemensam systemstrategi

Uppsala universitet bedömer att det finns för lite föreslagen koordinering mellan de nya föreslagna myndigheterna. Samordning av forskningsfinansiärerna sker förslagsvis inom regeringskansliet med representanter för forskningsfinansiärerna. Universitetet anser att representanter från icke statliga forskningsfinansiärer, till exempel Löntagarfondsstiftelser och större privata finansiärer även borde bjudas in.

Kapitel 6.5.5 Förändringar i finansiering av forskning och innovation

Uppsala universitet tillstyrker utredningens förslag att en utländsk forskningshuvudman i de fall den utländska forskningshuvudmannen samarbetar med en svensk forskningshuvudman i ett gemensamt projekt ska kunna finansieras.

Uppsala universitet är försiktigt positiva till utredningens bedömning att medel kan beviljas för utveckling av utbildningar som baseras på resultat från sådant som finansieras av myndigheterna, men vill framhålla att det i så fall också måste åtföljas av en motsvarande möjlighet att använda utbildningsanslag för att utveckla forskningsfrågor, för att forskningsanslaget inte ska urholkas.

Uppsala universitet delar utredningens bedömning att krav på samfinansiering från lärosäten vid utlysning av medel bör undvikas.